

VAIKŲ JUDĖJIMO ĮGŪDŽIŲ KAITA IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ UGDYTOJŲ KVALIFIKACIJOS ASPEKTU

Rita Gruodytė-Račienė

Lietuvos sporto universitetas, Kaunas, Lietuva

Viktorija Tamulaitė

Jonava, Lietuva

Santrauka

Tyrimo tikslas – nustatyti ugdytojų kvalifikacijos ir 5–6 metų amžiaus vaikų judėjimo įgūdžių kaitos tarpusavio sąsajas.

Tyrime dalyvavo 16 berniukų ir 14 mergaičių iš vaikų darželių priešmokyklinių grupių. Tyrimo laikotarpiu du ugdytojai (abi moterys virš 50 metų amžiaus) vykdė įprastą kūno kultūros pamoką (45 min trukmės, du kartus per savaitę). Vienai priešmokyklinei grupei (G1; n=15) kūno kultūros pamokas rengė ir vedė priešmokyklinio ugdymo pedagogė, atsakinga ir už kitas šių vaikų ugdymo veiklas. Kitai priešmokyklinei grupei (G2; n=15) fizinio ugdymo veiklas vykdė kūno kultūros pedagogė. Vaikų judėjimo įgūdžiai įvertinti vadovaujantis bendrų judėjimo įgūdžių vystymosi testu (TGMD2) tyrimo pradžioje (T1) ir po šešių mėnesių (T2). Judėjimo įgūdžių atlikimas filmuotas skaitmenine vaizdo kamera, o medžiaga naudota įvertinti pagrindinių judėjimo įgūdžių atlikimo kokybę pagal atitinkamus vertinimo kriterijus. Testavimai ir analizė atlikti to paties tyrėjo. Skirtumai tarp T1 ir T2 testavimų buvo nustatyti taikant t kriterijų priklausomoms imtims, o skirtumai tarp G1 ir G2 grupių – taikant t kriterijų nepriklausomoms imtims. Judėjimo įgūdžių vertinimas atliktas taikant procentinę analizę.

Per šešių mėnesių laikotarpį, vaikų, lankiusių kūno kultūros pedagogės vykdomas fizinio ugdymo pamokas (G2), bėgimo ir objekto gaudymo įgūdžiai reikšmingai pagerėjo ($p < .05$) lyginant su vaikais, lankiusiais priešmokyklinio ugdymo pedagogės vedamas fizinio ugdymo veiklas. Spyrimo bei objekto metimo įgūdžių teigiamo kitimo tendencijos ($p = .06-.07$) taip pat nustatytos šios grupės (G2) vaikų tarpe.

Galima teigti, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigos kūno kultūros pedagogo kvalifikacija siejasi su reikšmingai geresniu auklėtinių judėjimo įgūdžių vystymosi kitimu nei priešmokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikacija.

Pagrindiniai žodžiai: *vaikai, fizinis ugdymas, motoriniai įgūdžiai, TGMD2.*

Įvadas

Kalbant apie vaikų ugdymą darželiuose, kol kas aktualiausiu išlieka klausimas – kaip pažvelgti į kiekvieną konkretų priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) aspektą iš vaiko perspektyvos, kaip organizuoti ugdymą(si), kad šis požiūris būtų optimaliai realizuojamas (Monkevičienė, 2008). Kadangi vaikai vis dažniau susiduria su atsvario ir sveikatos problemomis, o jų fizinio aktyvumo lygis taip pat dažnai būna nepakankamas (Ogden et al., 2006; Pate et al., 2004; Ward et al., 2010), asmens fizinio vystymosi problema tampa vis labiau aktualesne ir svarbia mokslinių tyrimų kryptimi.



Vienas iš svarbiausių fizinio vystymosi komponentų yra pagrindinių judėjimo įgūdžių išmokimas (Logan et al., 2011). Vis dėl to, daugiausia tyrimų nagrinėjant priešmokyklinio amžiaus vaikų judėjimo įgūdžius orientuoti į vaikus, turinčius tam tikrą negalią, tuo tarpu sveikų vaikų pagrindinių judėjimo įgūdžių tyrimai atliekami rečiau ir dažnai apima tik nedidelę gebėjimų dalį (Gallahue, Donnely, 2003). Galima daryti prielaidą, kad tokią situaciją nulemia egzistuojanti nuomonė, jog vaikai pagrindinius motorinius įgūdžius įgyja ir išmoksta savaime, t. y. brendimo procesų metu. Tačiau tyrimai rodo, jog motorikos vystymąsi stipriai nulemia ne tik biologiniai procesai, bet ir aplinkos veiksniai (Lemos et al., 2012). Didelė atsakomybė atitenka ikimokyklinei įstaigai ir joje dirbantiems pedagogams. Tinkamai parengta ikimokyklinio ugdymo programa yra puiki priemonė norint palengvinti pagrindinių judėjimo įgūdžių mokymąsi ir vystymą (Logan et al., 2011). Reikėtų nepamiršti ir to, kad pedagogo poveikis priešmokykliniu laikotarpiu yra itin svarbus ir efektyvus, todėl ugdytojai turi stengtis sukurti tokią lavinančią aplinką, kuri padėtų priešmokyklinio amžiaus vaikams tinkamai vystytis, būti sveikiems ir fiziškai aktyviems (Joy in Motion Programme Document, 2015).

Remiantis tuo, jog tinkamas pagrindinių judėjimo įgūdžių vystymas gali padėti gerinant vaikų sveikatą, didinant jų fizinį aktyvumą ir užtikrinant tinkamą vystymąsi (Fisher et al., 2005; Logan et al., 2011; Okely et al., 2001; Williams et al., 2008), iškyla klausimas: „Kaip galima pagerinti priešmokyklinio amžiaus vaikų judėjimo įgūdžių vystymosi procesą?“. Sprendžiant šią problemą reikėtų atsakyti į daugybę klausimų, kurie vienaip ar kitaip gali pagelbėti gerinant vaikų judėjimo įgūdžius. Tyrimų, tiesiogiai analizuojančių judėjimo įgūdžių vystymosi sąsajas su pedagogo kvalifikacija kūno kultūros srityje nėra daug (Lemos et al., 2012). Trūksta empirinių tyrimų, kurie atspindėtų pedagoginio darbo poveikį vaikų pagrindinių judėjimo įgūdžių mokymui, lavinimui ir įtvirtinimui. Taigi, reikalinga atlikti daugiau mokslinių tyrimų apie pedagogų veiklą bei nustatyti, kokia ji turėtų būti, norint sėkmingai įgyvendinti priešmokyklinio amžiaus vaikų judėjimo įgūdžių išmokimą ir vystymąsi (Logan et al., 2011).

Tyrimo hipotezė – skirtinga ikimokyklinio ugdymo įstaigų ugdytojų kvalifikacija kūno kultūros srityje skirtingai daro įtaką vaikų judėjimo įgūdžių kaitai: kūno kultūros pedagogės, lyginant su priešmokyklinio ugdymo pedagogės, veikla ugdant vaikų judėjimo įgūdžius, yra efektyvesnė.

Hipotezė iškelta remiantis Lemos et al. (2012) atlikto tyrimo išvadomis, jog pagrindinių judėjimo įgūdžių vystymuisi labiau daro įtaką reguliarus dalyvavimas kūno kultūros pedagogės vykdomose pamokose, lyginant su darželio auklėtojos vykdomais rekreacinio fizinio aktyvumo užsiėmimais (Lemos et al., 2012).

Tyrimo tikslas – nustatyti ugdytojų kvalifikacijos ir 5–6 metų amžiaus vaikų judėjimo įgūdžių kaitos tarpusavio sąsajas.

Tyrimo metodologija

Patogiosios atrankos būdu buvo pasirinkti vaikų darželiai, kuriuose dirbtų skirtingą kvalifikaciją turintys ugdytojai, t. y. kūno kultūros pamokas vaikams vykdytų priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogės. Tuomet buvo pasirinktos darželių grupės. Atrankos vienetu laikyta 5–6 metų amžiaus grupė, kurioje minimalus vaikų skaičius – 15 vaikų.

Tyrimo imtis

Tyrimė dalyvavo trisdešimt 5–6 metų amžiaus vaikų, lankančių priešmokyklinės grupės darželyje. Vienai priešmokyklinei grupei (G1; n=15) kūno kultūros pamokas rengė ir vedė priešmokyklinio ugdymo pedagogė, kuri be to dar yra atsakinga ir už kitas šių vaikų ugdymo veiklas. Kitai priešmokyklinei grupei (G2; n=15) fizinio ugdymo veiklas vykdė kūno kultūros pedagogė. Tyrimė dalyvavusių ikimokyklinio ugdymo įstaigų prioritėtinės ugdymo sritys, kryptys ir pedagogų socialiniai-demografiniai duomenys pateikti 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Tyrimė dalyvavusių ikimokyklinio ugdymo įstaigų prioritėtinės ugdymo sritys, kryptys ir pedagogų socialiniai-demografiniai duomenys.

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga	Prioritėtinė ugdymo sritis	Ugdymo įstaigos kryptis	Ikimokyklinio ugdymo įstaigos ugdytojos	Kvalifikacinė kategorija	Amžius	Darbo stažas
A (tiriamųjų grupė G1)	Ekologinis ugdymas, sveika gyvensena ir sveikatos stiprinimas	„Vėrinėlio“ programa	Priešmokyklinio ugdymo pedagogė	Vyresnioji auklėtoja	> 50 metų	> 25 kaip metai
B (tiriamųjų grupė G2)	Kūno kultūra ir judesių lavinimas	„Valdorfo“ pedagogika	Kūno kultūros pedagogė	Kūno kultūros pedagogė	> 50 metų	0–5 metai

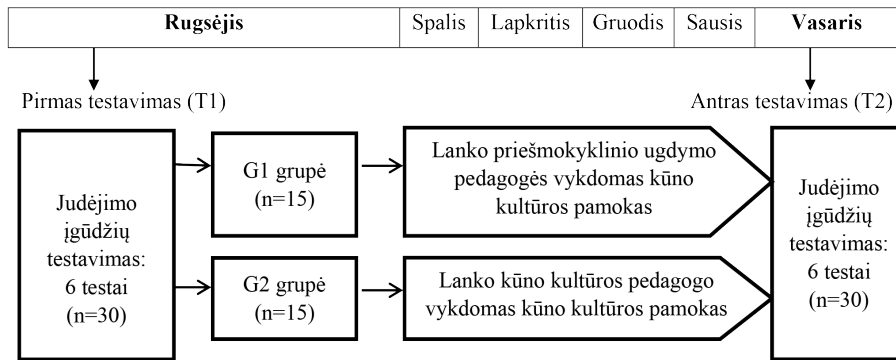
Tyrimė dalyvavusių vaikų skirstinys pagal lytį ir tyrimo grupes pateikti 2-oje lentelėje.

2 lentelė. Tiriamosios imties skirstinys.

Tiriamoji grupė	Mergaitės	Berniukai	Viso
G1	7	8	15
G2	7	8	15
Iš viso:	14	16	30

Tyrimo eiga

Tyrimo atlikimas buvo suderintas su ikimokyklinių įstaigų vadovais bei tiriamųjų tėvais ir vyko dviem etapais. *Pirmajame etape* mokslo metų pradžioje rugsėjo mėnesį buvo atliktas tiriamųjų judėjimo įgūdžių testavimas ir vertinimas (T1). Po to pusę metų (rugsėjo – vasario mėnesiais) G1 grupei kūno kultūros pamokas rengė ir vedė priešmokyklinės grupės pedagogė, o G2 grupei – kūno kultūros pedagogė, turinti specialų pedagoginį išsilavinimą kūno kultūros srityje. *Antrajame etape* – tų pačių mokslo metų vasario mėnesį buvo atliktas pakartotinis judėjimo įgūdžių testavimas ir vertinimas (T2). Tyrimo organizavimo programa pateikta 1 paveiksle.



1 pav. Tyrimo organizavimo schema.

Vaikų judėjimo įgūdžiai ir jų išmokymo lygis įvertinti vadovaujantis bendrų judėjimo įgūdžių vystymosi testu – TGMD2 (Test of Gross Motor Development – 2), susidedančiu iš lokomocinių ir nelokomocinių (objekto valdymo) judėjimo įgūdžių vertinimo užduočių (Ulrich, 2000). Testavimo metu buvo atliekamos šešios judėjimo įgūdžių užduotys: bėgimo, šuoliavimo, šokinėjimo, kamuolio gaudymo, spyrimo ir metimo. Testavimo vykdytoja žodžiu paaiškindavo ir pademonstruodavo testo atlikimo tvarką prieš kiekvieno judėjimo įgūdžio užduoties atlikimą. Testuojant kiekvieną judėjimo įgūdį tiriamieji atlikdavo po 3 bandymus. Tam, kad judėjimo įgūdis būtų įvertintas teigiamai, tiriamasis (-oji) turėjo taisyklingai atlikti tris iš keturių atitinkamo įgūdžio technikos dalių. Jeigu testuojamasis/-oji teisingai atlikdavo du iš trijų bandymų, judėjimo įgūdžio įvertinimo skiltyje buvo rašomas skaičius „1“ (t. y. vaikas gebėjo atlikti atitinkamo judėjimo įgūdžio užduotį). Jeigu tiriamasis (-oji) teisingai atlikdavo tik vieną iš trijų bandymų, įgūdžio įvertinimo skiltyje buvo rašoma „0“. Judėjimo įgūdžių atlikimas filmuotas skaitmenine vaizdo kamera, medžiaga naudota įvertinti pagrindinių judėjimo įgūdžių atlikimo kokybę pagal atitinkamus vertinimo kriterijus (Ulrich, 2000).

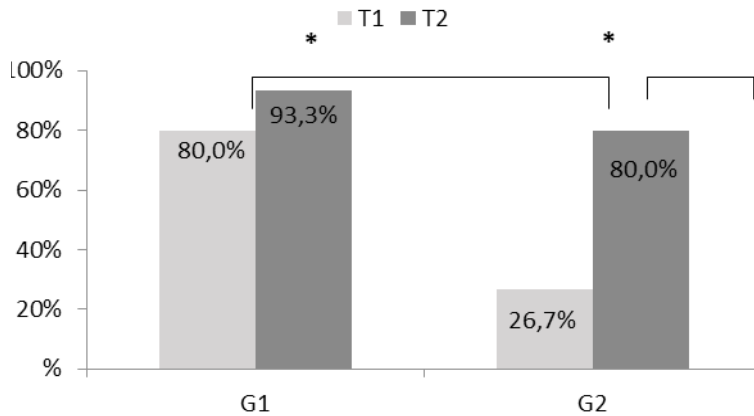
Duomenų analizė

Skirtumai tarp T1 ir T2 testavimų buvo nustatyti taikant *t* kriterijų priklausomoms imtims, o skirtumai tarp G1 ir G2 grupių – taikant *t* kriterijų nepriklausomoms imtims. Judėjimo įgūdžių vertinimas ir anketinių duomenų apdorojimas atliktas taikant procentinę analizę, vertinimo tarp tiriamųjų grupių patikimumas buvo skaičiuojamas χ^2 (chi kvadrato) kriterijaus pagalba. Naudoti tokie statistinių išvadų patikimumo lygiai: $p > 0,05$ – nepatikima; $p < 0,05$ – patikima. Visi skaičiavimai atlikti *MS Excell* ir *SPSS* kompiuterinėmis programomis.

Tyrimo rezultatai

Bėgimas. Atlikus bėgimo įgūdžio analizę pastebėta, jog dauguma G1 grupės vaikų priešmokyklinio ugdymo grupę pradėjo lankyti jau mokėdami taisyklingai bėgti. Rugsėjo mėnesį bėgti gebėjo 12 iš 15-os tirtų vaikų, o vasario mėnesį – 14 ($p > .05$). Tuo tarpu priešmokyklinio ugdymo grupėje G2 1-ojo testavimo metu taisyklingai atlikusių bėgimo

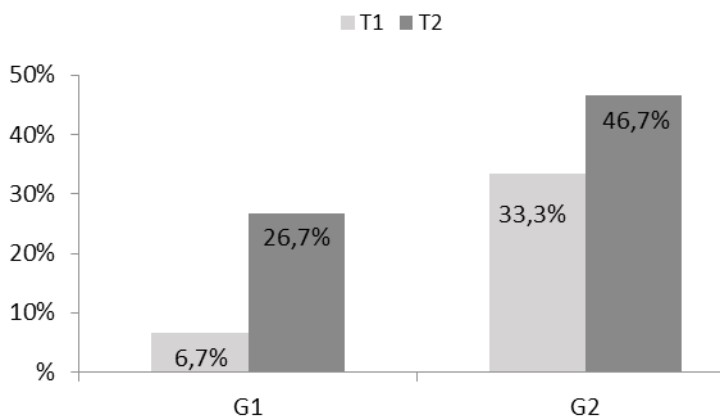
užduotį buvo tik 4 tiriamieji, o praėjus 6-iems mėnesiams gebančių bėgti vaikų skaičius reikšmingai padidėjo. 2-ojo tyrimo metu G2 grupėje bėgti mokėjo 12 iš 15-os tiriamųjų ($\chi^2=8,87$; $p<.05$) (2 pav.). Statistiškai reikšmingi skirtumai taip pat nustatyti lyginant tiriamųjų grupių gebėjimą bėgti 1-jo testavimo metu. Mokančių bėgti vaikų G1 grupėje buvo triskart daugiau nei G2 grupėje ($\chi^2=8,72$; $p<.05$). O lyginant 2-ojo testavimo rezultatus gebančių atlikti bėgimo užduotį vaikų skaičius abiejose grupėse skyrėsi nežymiai ($p>.05$) (2 pav.).



2 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo bėgti procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais.

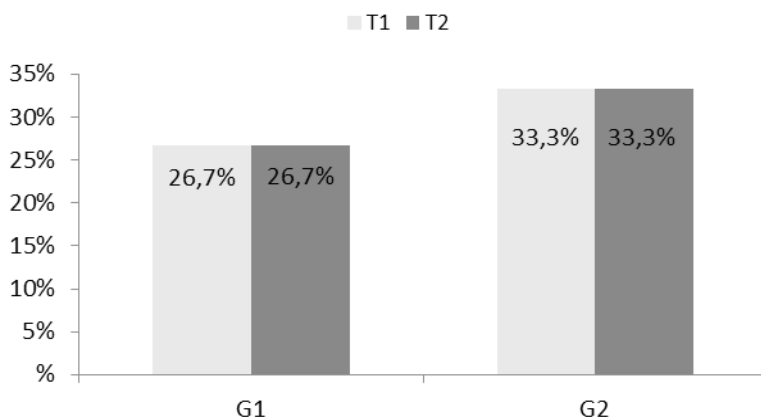
Pastaba. * – statistiškai patikimas skirtumas ($p<.05$)

Šuoliavimas. Lyginant šuoliavimo užduoties atlikimą statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atskirų testavimų ar tarp skirtingų grupių nenustatyta ($p>.05$). G1 grupėje rugsėjo mėnesį šuoliuoti gebėjo tik 1 iš 15-os tirtų vaikų, tačiau ir 2-ojo testavimo metu tai atliko tik 4 tiriamieji. G2 grupėje 1-ojo testavimo metu šuoliuoti gebėjo 5 vaikai, o vasario mėnesį – 7. Abiejų testavimų metu daugiau vaikų, gebėjusių atlikti šuoliavimo užduotį, buvo kūno kultūros pedagogo fizinio ugdymo pamokas lankiusioje grupėje, tačiau didesnę pažangą ($p>.05$) padarė priešmokyklinės grupės pedagogės kūno kultūros pamokas lankę vaikai (3 pav.).

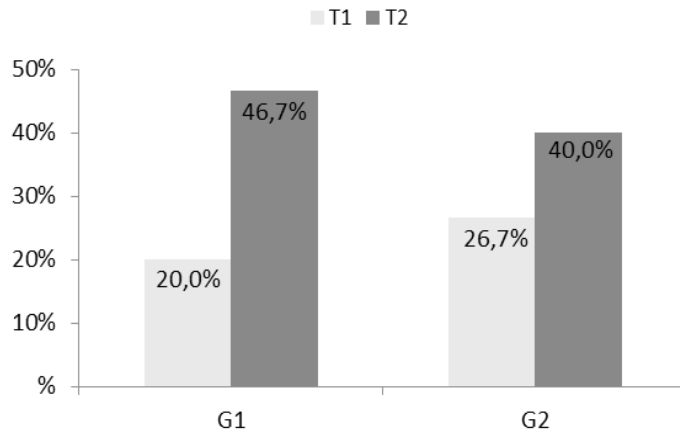


3 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankiusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo šuoliuoti procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais ($p>.05$)

Šokinėjimas ant vienos kojos. Atlikus šokinėjimo ant dešinės kojos rezultatų analizę, nustatyta, kad abiejose grupėse šio įgūdžio atlikimas praėjus 6-iesiems mėnesiams visiškai nepakito ($p=.001$). G1 grupėje 1-ojo ir 2-ojo testavimų metu šokinėti ant vienos kojos gebėjo 4, o G2 grupėje – 5 vaikai (4 pav.). Lyginant šokinėjimą ant kairės kojos statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atskirų testavimų ar tarp skirtingų grupių nebuvo nustatyta ($p>.05$), nors 1-ojo testavimo metu gebančių šokinėti skaičius abiejose grupėse beveik nesiskyrė, o didesnę pažangą pastebėta tarp G1 grupės priešmokyklinukų, lyginant su G2 grupės tiriamaisiais (5 pav.).

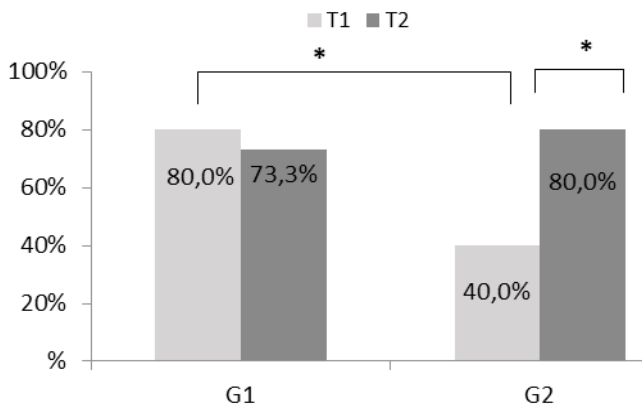


4 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankiusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo šokinėti ant dešinės kojos procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais ($p>.05$)



5 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo šokinėti ant kairės kojos procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais ($p > .05$)

Gaudymas. Atlikus gaudymo įgūdžio analizę statistiškai reikšmingų skirtumų tarp G1 grupės 1-ojo ir 2-ojo testavimų nenustatyta ($p > .05$). Pradėjus lankyti šią priešmokyklinio ugdymo grupę gaudyti gebėjo dauguma tiriamųjų, jų skaičius beveik nesiskyrė ir 2-ojo testavimo metu. Tuo tarpu G2 grupėje vaikų gebėjimas gaudyti reikšmingai pagerėjo ($\chi^2=5$; $p < .05$). 1-ojo testavimo metu gaudyti gebėjo 6 tiriamieji, 2-ojo testavimo metu – 12 (6 pav.). Statistiškai reikšmingi skirtumai taip pat nustatyti lyginant skirtingų grupių gebėjimą gaudyti 1-ojo testavimo metu ($\chi^2=7,65$; $p < .05$). Gebančių pagauti kamuolį G1 grupėje buvo dvigubai daugiau nei G2 grupėje. Tačiau lyginant 2-ojo testavimo rezultatus tiek G1, tiek G2 grupėse vaikų, gebančių atlikti gaudymo užduotį, skaičius skyrėsi nežymiai. Taigi, žymiai didesnę pažangą padarė G2 grupės vaikai ($p < .05$) (6 pav.).

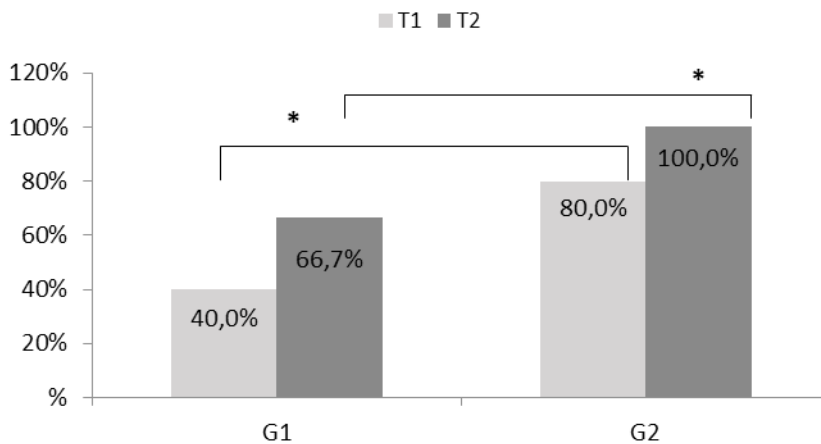


6 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo gaudyti procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais

Pastaba. * – statistiškai patikimas skirtumas ($p < .05$)



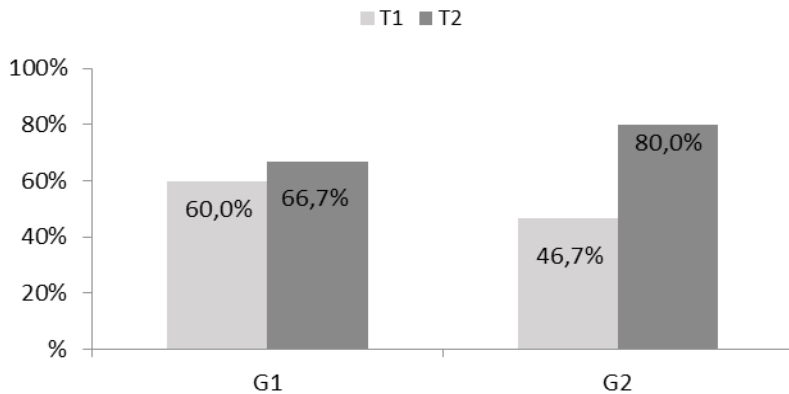
Spyrimas. Analizuojant gebėjimą spirti statistiškai reikšmingų skirtumų tarp G1 grupės 1-ojo ir 2-ojo testavimų nenustatyta: rugsėjo mėnesį spirti gebėjo 6 vaikai, vasario mėnesį spyrimo įgūdžiui nustatyti užduotį taisyklingai atliko 10 tiriamųjų ($p>0,05$). G2 grupės dauguma vaikų gebėjo taisyklingai spirti jau 1-ojo testavimo metu, o praėjus pusei metų visa tiriamųjų grupė įvykdė šią užduotį (7 pav.). Lyginant G1 ir G2 grupių gebėjimą spirti statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti tiek 1-ojo, tiek 2-ojo testavimų metu: rugsėjo mėnesį G1 grupėje spyrimo užduotį taisyklingai atliko 6 vaikai, G2 grupėje – 12 ($\chi^2=6,01$; $p<.05$), po pusės metų G1 grupėje spirti gebėjo 10 vaikų, o G2 grupėje – 15 ($\chi^2=3,96$; $p<.05$) (7 pav.).



7 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo spirti procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais

Pastaba. * – statistiškai patikimas skirtumas ($p<.05$)

Metimas. Lyginant metimo užduoties atlikimą statistiškai reikšmingų skirtumų tarp atskirų testavimų ar tarp skirtingų grupių nenustatyta ($p>0,05$). G1 grupėje rugsėjo mėnesį mesti gebėjo 9 vaikai, vasario mėnesį – 10; G2 grupėje 1-ojo testavimo metu mesti gebėjo 7 vaikai, o 2-ojo testavimo metu – 12. Nors didesnę pažangą padarė G2 grupės tiriamieji, skirtumas statistiškai nereikšmingas (8 pav.).



8 pav. Priešmokyklinio amžiaus vaikų, lankiusių priešmokyklinės grupės ir kūno kultūros pedagogių vykdomas kūno kultūros pamokas, gebėjimo mesti procentinis skirstinys, lyginant skirtingų testavimų (T1 ir T2) ir tiriamųjų grupių (G1 ir G2) aspektais ($p > .05$)

Diskusija

Tarp priešmokyklinio amžiaus vaikų vis dažniau pasitaiko nepakankamas judėjimo įgūdžių išsivystymo lygis (Lemos et al., 2012; Roth et al., 2010). Manoma, jog tokia situacija susidariusi dėl to, jog daugelis ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir jose dirbančių pedagogų skiria per mažai dėmesio pagrindinių judėjimo įgūdžių įgijimui, mokymui ir įtvirtinimui (Lemos et al., 2012). Mūsų atlikto tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad vaikų motorikos išsivystymo lygis nėra pakankamas. Vertinant vaikų, pradėjusių lankyti priešmokyklinio ugdymo grupes, pagrindinių judėjimo įgūdžių išsivystymo lygį, nustatyta, kad ne visų šio amžiaus vaikų motorika vystosi taisyklingai ir kai kuriems iš jų būdingi tam tikri jos sutrikimai. Tai patvirtina ir kitų autorių atlikti pagrindinių judėjimo įgūdžių išsivystymo lygio įvertinimai (Valentini, Rudisill, 2004).

Nors literatūros šaltiniuose teigiama, kad galutinai bėgimo įgūdžiai formuojasi trečiaisiais gyvenimo metais, o šeštaisiais – bėgimas vaikams tampa įprastu ir patogiu judėjimo būdu (Adaškevičienė, 1980), atlikto tyrimo rezultatai parodė, jog ne visi vaikai priešmokyklinio ugdymo grupes pradeda lankyti gebėdami taisyklingai bėgti. Šį įgūdį atliekančių vaikų skaičius svyravo nuo 26,7 proc. iki 80 proc. Remiantis gautais rezultatais, didžiausią dėmesį pedagogai turėtų skirti priešmokyklinio amžiaus vaikų mokymui bėgant kojos pėdą statyti ant pirštų.

Gebėjimas atlikti šuolius ir kiti pusiausvyros reikalaujantys įgūdžiai ypač intensyviai vystosi taip pat ikimokykliniame amžiuje (Adaškevičienė, 1980). Tačiau didžioji tyrime dalyvavusių vaikų dalis negebėjo taisyklingai šuoliuoti ir šokinėti ant vienos kojos. Šuoliavimo įgūdžio atlikimas svyravo nuo 6,7 proc. iki 33,3 proc., šokinėjimo ant dešinės kojos nuo 26,7 proc. iki 33,3 proc., o šokinėjimo ant kairės kojos – nuo 20 proc. iki 26,7 proc. Darome prielaidą, jog tokią situaciją galėjo sąlygoti motorinės patirties stoka bei tai, jog šių dienų vaikai fiziškai vis silpnesni, turintys įvairių raidos bei motorikos sutrikimų (Owczarek, 2005; Roth et al., 2010).

Tyrimo metu atskleista, kad 5–6 metų amžiaus berniukų ir mergaičių objekto valdymo įgūdžių, tokių kaip gaudymas, spyrimas ir metimas, išsivystymo lygis nebuvo pakankamas. Gebančių taisyklingai gaudyti ir spirti kamuolį skaičius svyravo nuo 40 proc. iki 80 proc., mesti kamuoliuką – nuo 46,7 proc. iki 60 proc. Mokant priešmokyklinio amžiaus vaikus



taisyklingai pagauti kamuolį pedagogai didžiausią dėmesį turėtų skirti kamuolio sugavimo ir valdymo tik rankomis kriterijui. Mokant kamuolį spirti dėmesį reikėtų atkreipti į tai, ar spyrio metu vaikas sulenkia per kelio sąnarį ir atmoja atgal tą koją, kuria atliks spyrį. O mokant kamuoliuką mesti – į tai, ar metimo metu vaikas atmoja atgal tą ranką, kuria atliks metimą, ir ar perkelia kūno svorį ant priešingos kojos nei metimą atliekanti ranka.

Mokslininkai yra tvirtos nuomonės, jog vaikų motorinės veiklos mokymosi kokybę galima pagerinti, jei į vaikų auklėjimo procesą būtų įtraukiami specialų išsilavinimą įgiję kūno kultūros pedagogai (Gregorc et al., 2012). Jau prieš daugiau nei du dešimtmečius lyginant kūno kultūros mokytojų ir darželio auklėtojų (neturinčių specialaus išsilavinimo kūno kultūros srityje) darbą, pastebėti tam tikri skirtumai, kuriais remiantis pirmenybę reikėtų teikti būtent kūno kultūros specialistui (Faucette, Patterson, 1990; McKenzie et al., 1993). Nustatyta, jog judėjimo gebėjimai ir įgūdžiai geriau vystosi tiems vaikams, kurie lanko kūno kultūros pedagogės, o ne darželio auklėtojos, vykdomas kūno kultūros pamokas. Atsižvelgiant į tai, daroma prielaida, jog tinkamai parenkant programą ir ją vykdant kūno kultūros pedagogui, ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų judėjimo gebėjimai ir įgūdžiai vystosi geriau (Lemos et al., 2012; Džibric et al., 2011).

Mūsų atlikto tyrimo rezultatai patvirtina tai, jog kūno kultūros pedagogės, lyginant su priešmokyklinio ugdymo pedagogės, veikla yra efektyvesnė. Didesnė pažanga tarp kūno kultūros pedagogės auklėtinių pastebėta lyginant bėgimo, gaudymo, spyrimo ir metimo užduočių atlikimą. O tai, jog kitų, šokinėjimo ir pusiausvyros reikalaujančių, judėjimo įgūdžių atlikimas sparčiau gerėjo priešmokyklinio ugdymo pedagogės kūno kultūros pamokas lankiusių vaikų, gali būti susiję su tuo, kad šią grupę lankę vaikai turėjo didesnę sporto salę, daugiau erdvės mokytis ir atlikti šiuos įgūdžius. Tinkamai įrengtos sporto salės įtaką vaikų motorikos vystymuisi patvirtina ir kiti autoriai (Giagazoglou et al., 2008). Tyrimais nustatytas teigiamas ryšys tarp vaikų pagrindinių judėjimo įgūdžių išsivystymo lygio ir to, kaip įrengtos sporto salės ir žaidimų aikštelės. Vaikų, turinčių galimybę dalyvauti fizinio aktyvumo veikloje didesnėse sporto salėse ar žaidimų aikštelėse, lokomotoriniai įgūdžiai vystosi geriau. Tuo tarpu vaikų, dalyvaujančių kūno kultūros pamokose, kurios vykdomos mažas sporto sales ar žaidimų aikšteles turinčiuose darželiuose, geriau vystosi nelokomociniai (objekto valdymo) judėjimo įgūdžiai (Chow, Chan, 2011). Panaši tendencija atsispindi ir mūsų tyrimo rezultatuose – vaikų, lankiusių mažą sporto salę turinčią ikimokyklinę ugdymo įstaigą, lokomociniai įgūdžiai vystėsi blogiau, nei vaikų, lankiusių dvigubai didesnę sporto salę turinti darželį.

Išvados

Taigi, gauti tyrimo rezultatai leidžia iš dalies patvirtinti iškeltą hipotezę, jog *skirtinga ikimokyklinio ugdymo įstaigų ugdytojų kvalifikacija kūno kultūros srityje gali skirtingai lemti vaikų motorinių įgūdžių kaitą: kūno kultūros pedagogo, lyginant su priešmokyklinio ugdymo pedagogo, veikla, ugdant vaikų judėjimo įgūdžius yra efektyvesnė*. Tačiau, reikėtų paminėti tai, jog pagrindinių judėjimo įgūdžių išsivystymo lygį lemia ir kiti reikšmingi veiksniai, tokie kaip pedagogo patirtis, paruošta fizinio ugdymo programa bei sąlygos, kuriomis vaikai sportuoja ir būna fiziškai aktyviai.

Literatūra

- Adaškevičienė, E. (1980). *Pagrindinių judesių mokymo metodika* [Methodology of basic movement training]. Vilnius.
- Chow, B. C., Chan, L. (2011). Gross motor skills of Hong Kong preschool children. *Asian Journal of Physical Education and Recreation*, 17 (1), 71–77.

- Džibric, D., Biberovic, A., Huremovic, T., Blilalic, J. (2011). The role of Physical Education pedagogues working with pre-schoolers. *Sport SPA*, 8 (1), 55–58.
- Faucette, N., Patterson, P. (1990). Comparing teaching behaviors and student activity levels in classes taught by PE specialists versus nonspecialists. *Journal of Teaching in Physical Education*, 9, 106–114.
- Fisher, A., Reilly, J.J., Kelly, L. A., Montgomery, A., Williamson, J., Payton, J.Y., Grant, S. (2005). Fundamental movement skills and habitual physical activity in young children. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 37 (4), 684–688.
- Gallahue, D. L., Donnelly, F. C. (2003). *Developmental physical education for all children*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Giagazoglou, P., Karagianni, O., Sidiropoulou, M., Salonikidis, K. (2008). Effects of the characteristics of two different preschool-type setting on children's gross motor development. *European Psychomotricity Journal*, 1 (2), 54–60
- Gregorc, J., Meško, M., Videmšek, M., Štihec, J. (2012). Human resource factors as an element of the quality implementation of motor activities in kindergartens. *Kinesiology*, 44 (1), 73–82.
- Joy in Motion Programme Document (2015). Joy in Motion / A new physical activity and well-being programme for early childhood education. Finland : Valo Publication Series No. 1/2015.
- Lemos, A. G., Avigo, E. L., Barela, J. A. (2012). Physical Education in kindergarten promotes fundamental motor skill development. *Advances in Physical Education*, 2 (1), 17–21.
- Logan, S. W., Robinson, L. E., Wilson, A. E., Lucas, W. A. (2011). Getting the fundamentals of movement: a meta-analysis of the effectiveness of motor skill interventions in children. *Child: Care, Health and Development*, 38 (3), 305–315.
- McKenzie, T. L., Sallis, J. F., Faucette, N., Roby, J. J., Kolody, B. (1993). Effects of a curriculum and inservice program on the quantity and quality of elementary physical education classes. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 64 (2), 178–187.
- Monkevičienė, O. (2008). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(-si) turinio kaitos tendencijos [Tendencies of change in pre-school and pre-primary education content]. *Pedagogika*, 91, 66–72.
- Ogden, C. L., Carroll, M. D., Curtin, L. R., McDowell, M. A., Tabak, C. J., Flegal, K. M. (2006). Prevalence of overweight and obesity in the United States, 1999–2004. *The Journal of the American Medical Association*, 13 (295), 1549–1555.
- Okely, A. D., Booth, M. L., Patterson, J. W. (2001). Relationship between physical activity to fundamental movement skills among adolescents. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 33, 1899–1904.
- Owczarek, S. (2005). *Ikimokyklinuko gimnastika* [Pre-school children gymnastics]. Kaunas: „Šviesa“.
- Pate, R. R., Pfeiffer, K. A., Trost, S. G., Ziegler, P., Dowda, M. (2004). Physical activity among children attending preschools. *Pediatrics*, 114 (5), 1258–63.
- Roth, K., Ruf, K., Obinger, M., Mauer, S., Ahnert, J., Schneider, W., Graf, C., Hebestreit, H. (2010). Is there a secular decline in motor skills in preschool children? *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20, 670–678.
- Ulrich, D. A. (2000). *Test of gross motor development-2*. Austin, TX: Pro-Ed
- Valentini, N. C., Rudisill, M. E. (2004). Motivational climate, motor skills development, and perceived competence: Two studies of developmental delayed kindergarden children. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 216–234.
- Ward, D. S., Vaughn, A., McWilliams, C., Hales, D. (2010). Interventions for increasing physical activity at childcare. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 42, 526–534.
- Williams, H. G., Pfeiffer, K. A., O'Neill, J. R., Dowda, M., McIver, K. L., Brown, W. H., Pate, R. R. (2008). Motor skill performance and physical activity in preschool children. *Obesity*, 16, 1–6.



Summary

MOTOR SKILLS DEVELOPMENT ALTERATIONS OF PRE-SCHOOL AGED CHILDREN IN RELATION TO QUALIFICATION OF EDUCATORS

Rita Gruodytė-Račienė

Lithuanian Sports University, Kaunas, Lithuania

Viktorija Tamulaitė

Jonava, Lithuania

The aim of this study was to investigate motor skills development of 5-6-year-aged children in relation to educator's qualification.

The participants were 16 boys and 14 girls of the pre-school groups in the kindergarten. Two teachers (both females over 50 years of age) were giving their usual physical education (PE) lessons (45 min x twice a week) during the study period. Teacher of group 1 (G1; n=15) had a qualification of a general educator, and had other educational activities and duties with her group. Teacher of group 2 (G2; n=15) was a specialist of PE and had PE lessons for kids, only. The motor skills development was tested at baseline (T1) and repeated after six months (T2). To investigate children motor skill development, the battery of the Test of Gross Motor Development-2 (TGMD2) was used. The testings were filmed using a digital camera for a later evaluation analysis. All testing and evaluation procedures were performed by the same exercise expert. The intra- and inter- group differences were performed using t-test where testing occasion (T1, T2) was considered as a dependent variable, and group (G1, G2) – as an independent variable. The percent analysis was used in evaluating the performance of motor skills development tasks.

Over the six month course significant and greater improvements were observed in running and object catching skills in children who had PE educator classes comparing to those who had PE classes of a general educator ($p < 0.05$). A tendency of significant changes to be achieved in the skills such as kicking and throwing an object was also observed in G2 ($p = 0.06-0.07$).

We may conclude that the impact of an educator, specialized in PE, for improvement of locomotive and non-locomotive motor skills development of children is greater than that of a general educator of kindergarten kids.

Keywords: pre-school children, Physical Education, locomotive skills, non-locomotive skills, TGMD2.

Received 12 November 2018; accepted 28 November 2018



Rita Gruodytė-Račienė

PhD, Associate Professor, Lithuanian Sports University, 6 Sporto Street, LT-44221 Kaunas, Lithuania.

E-mail: rita.gruodyte@lsu.lt



Viktorija Tamulaitė

Jonava, Lithuania.

E-mail: vikatichonova@gmail.com